

УДК:351:502.33:330.3(477)

Державне управління

Бурик Зоряна Михайлівна

кандидат наук з державного управління,

старший викладач кафедри регіонального управління

та місцевого самоврядування

Львівський регіональний інститут державного управління

Національної академії державного управління при Президентові України

Бурык Зоряна Михайловна

кандидат наук по государственному управлению,

старший преподаватель кафедры регионального управления

и местного самоуправления

Львовский региональный институт государственного управления

Национальной академии государственного управления

при Президенте Украины

Buryk Zoriana

PhD, Senior Lecturer of the

Department of Regional Administration and Local Self-Government

Lviv Regional Institute for Public Administration of the

National Academy of Public Administration under the President of Ukraine

**КОМПЛЕКСНИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ – ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ
КОМПЛЕКСНЫЙ МЕХАНИЗМ ГОСУДАРСТВЕННОГО
РЕГУЛИРОВАНИЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ – ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ
АСПЕКТ
THE COMPREHENSIVE MECHANISM OF STATE DEVELOPMENT
GOVERNANCE – THEORETICAL ASPECT**

Анотація. *Визначено ключові підходи до розуміння змісту механізму державного регулювання. Наведено основні підходи до типологізації механізму державного регулювання сталого розвитку. З'ясовано, що комплексний механізм державного регулювання сталого розвитку може складатися із нормативно-правового, інституційного, організаційно-управлінського, фінансово-економічного та інформаційного механізмів. Наведено механізм державного регулювання сталого розвитку та комплексний механізм державного регулювання сталого розвитку на основі соціо-еколого-економічних систем.*

Ключові слова: *сталий розвиток, механізм державного регулювання сталого розвитку, соціо-еколого-економічна система.*

Аннотация. *Определены ключевые подходы к пониманию содержания механизма государственного регулирования. Приведены основные подходы к типологизации механизма государственного регулирования устойчивого развития. Выяснено, что комплексный механизм государственного регулирования устойчивого развития может состоять из нормативно-правового, институционального, организационно-управленческого, финансово-экономического и информационного подмеханизмов. Приведен механизм государственного регулирования устойчивого развития и комплексной механизм государственного регулирования устойчивого развития на основе социо-эколого-экономических систем.*

Ключевые слова: *устойчивое развитие, механизм государственного регулирования устойчивого развития, социо-эколого-экономическая система.*

Summary. *The key approaches to understanding the content of the mechanism of state regulation are determined. The main approaches to the typology of the state regulation of sustainable development mechanism are presented. It was stated that*

the complex mechanism of state regulation of sustainable development may consist of normative-legal, institutional, organizational-managerial, financial-economic and informational submechanisms. The mechanism of state regulation of sustainable development and the complex mechanism of state regulation of sustainable development on the basis of socio-ecological-economic systems are presented.

Key words: *sustainable development, mechanism of state regulation of sustainable development, socio-ecological-economic system.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими практичними завданнями. Для реалізації теоретичних засад державного регулювання сталого розвитку, а саме досягнення стратегічних цілей, завдань та орієнтирів у цій сфері, необхідною є розробка методології регулювання, а саме принципів, методів, інструментів та важелів державного регулювання. Вже отримані результати дослідження теоретичних засад державного регулювання сталого розвитку виявили недосконалість існуючої системи забезпечення сталого розвитку, що свідчить про необхідність дослідження та розробки методології державного регулювання сталого розвитку. У процесі аналізу підходів науковців [10; 26], а також – визначень, що містять сучасні енциклопедії та словники [12], доходимо до висновку, що методологія державного регулювання сталого розвитку має досить складну структуру, складовими якої є набір методів, методик, принципів, функцій регулювання, важелів, інструментів регулювання, і потребує удосконалення. Це суттєво підвищує актуальність дослідження.

Останні дослідження та публікації, на які спирається автор, виділення невирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується дана стаття. Серед авторів, що досліджували питання механізмів державного управління та регулювання варто виокремити праці : Авер'янов В. Б. [10], Анохін С. М. [2], Астапова Г. В. [3], Астапова Е. А. [3], Атаманчук Г. В. [4],

Бакуменко В. Д. [5; 13], Балуєва О. В. [11], Бандурка О. М. [1], Білінська М. М. [22], Бобилєв С. М. [6], Боженьова І. М. [44], Владзимирський А. В. [11], Грицяк І. А. [10], Гришан Ю. [9], Діденко О. М. [21], Дорофієнко В. В. [11], Дубенко С. Д. [10], Загорський В. С. [8], Іткін О. Ф. [21], Князєв В. М. [13], Коваленко А. А. [26], Ковбасюк Ю. В. [12; 22], Кравченко О. М. [15], Кресіна І. О. [26], Ларіна Р. Р. [11], Лесечко М. Д. [25], Ліпенцев А. В. [8], Лойко Д. П. [3], Макеєнко П. А. [6], Малиновський В. Я. [16], Мосов С. П. [17], Нижник Н. Р. [17], Одинцова Н. А. [19], Приходченко Л. Л. [22], Рудніцька Р. М. [24-25], Руженський М. М. [21], Трощинський В. П. [22], Федоренко В. Г. [21], Чемерис А. О. [25], Цветков В. В. [26] та інші. Проте, структура механізму державного регулювання сталого розвитку не була детально ними опрацьована.

Формулювання цілей статті. Основною ціллю статті – є розробка структури комплексного механізму державного регулювання сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу статті. Механізм державного регулювання сталого розвитку визначаємо, як складну систему взаємопов'язаних елементів, що формується на основі причинно-наслідкових залежностей цілеспрямованого організуючого, координуючого і регулюючого впливу держави на систему складових сталого розвитку, шляхом застосування методів важелів та інструментів впливу, і може включати в себе декілька самостійних механізмів: нормативно-правового, організаційно-управлінського, інституційного, фінансово-економічного та інформаційного; за змістом: економічного, соціального та екологічного, що реалізуються на різних рівнях управління. Механізм державного регулювання сталого розвитку являє собою систему узгодженого впливу суб'єктів управління на галузь економіки, соціальної сфери та екології, а також застосування певної послідовності відповідних процедур та інструментів, що забезпечують перехід від старого до нового стану, з метою досягнення заданих цілей.

До виокремлення основних видів механізмів державного регулювання, що запропоновані дослідниками, слід підійти більш детально. Так, результати дослідження підходів науковців до типологізації (класифікації) механізмів державного регулювання сталого розвитку, зокрема Н. Р. Нижник, В. Б. Авер'янова, І. А. Грицяка, С. Д. Дубенко [10] дозволяють судити про те, що механізм регулювання є сукупністю заходів і спеціальних інститутів, за допомогою яких держава здійснює свій вплив [25, с. 14]. Узагальнюючи різні підходи науковців до класифікації механізму державного регулювання у контексті досягнення цілей сталого розвитку, виокремлені окремі підходи до типологізації (критеріального об'єднання) механізму державного регулювання сталого розвитку, що наведені на рис. 1.

Рис 1. Підходи до типологізації механізму державного регулювання сталого розвитку

1. Залежно від суб'єктів регулювання. Виділяємо: механізм регулювання вищих органів влади : КМУ, ВРУ та Президента України; центральних органів виконавчої влади, механізм місцевих органів виконавчої влади; механізм регулювання об'єднаних територіальних громад; механізм регулювання органів місцевого самоврядування.

2. Відповідно до масштабу впливу: загальний та вибірковий (які охоплюють окремі категорії осіб, регіони, сфери діяльності). У структурі загального та вибіркового можемо виділити: міжнародний механізм державного регулювання (рівень міждержавний або глобальний); загальнодержавний або базовий (які поширюються на всю територію держави); регіональний або субрегіональний механізми (в рамках окремих регіонів та областей держави); місцевий механізм державного регулювання (механізми регулювання на рівні районів, ОТГ та місцевого самоврядування); механізми регулювання окремих сфер життєдіяльності та галузеві механізми державного регулювання (окремих галузей народного господарства держави).

3. За сферою дії (юридичний, урядовий та фінансовий, координувальний, соціальний та економіко-виробничий).

4. Відповідно до методів впливу: прямий, непрямий. Прямий (безпосередньо регулювальний), функціонує на основі прямого впливу задля забезпечення сталого розвитку, наприклад, в напрямку збільшення кількості робочих місць, формування розміру мінімальної заробітної плати, зведення до мінімуму шкідливих викидів в атмосферу. Непрямий, які впливає на економічне, соціальне та екологічне середовище за допомогою зміни умов господарювання через реалізацію державою відповідної податкової, грошово-кредитної, інвестиційної, соціальної, екологічної політик.

5. За напрямками впливу: вплив на кількісні характеристики (рівень промислового виробництва, ВВП, інвестиції, інновації, зайнятість, безробіття, стан навколишнього середовища, утилізація відходів); на якісні характеристики (розвиток галузевої та регіональної структури, сприятливі умови на ринку, якість життя, соціальна відповідальність, рівень освіченості, екологічна свідомість та культура).

6. Відповідно до змісту: нормативно-правовий, адміністративний (організаційно-розпорядчий), економічний, соціальний механізм. Економічний,

наприклад, кредитування, надання дотацій підприємцям, створення пільгових умов для їх праці, обґрунтування розміру податку та відсотка; адміністративні, які включають законодавчі документи, що регулюють екологічну, економічну і соціальну сфери; ідеологічні, які повинні формувати суспільну думку про збалансований сталий розвиток. За інтенсивністю впливу: активний; пасивний.

Комплексний механізм державного регулювання повинен включати взаємодію системи елементів, що взаємопов'язані між собою причинно-наслідковими залежностями і є об'єднані в єдину цілісну систему. Таким чином, підсумовуючи, слід зазначити, що комплексний (складний) механізм державного регулювання є багаторівневою єдиною цілісною системою, що складається з окремих управлінських механізмів. Механізм регулювання включає в себе: характеристику сфери та потреб використання механізму (ознаки, властивості, розбіжності, об'єкти, термін тощо) → визначення цілей та результатів використання механізму → уточнення функцій та завдань механізму → формулювання структурних елементів механізму → структурування комунікативних, інформаційних і узгоджених ланцюгів задля взаємодії та об'єднання дій елементів механізму. Необхідно зазначити, що у сфері державного регулювання сталого розвитку в Україні комплексний механізм може складатись за функціональним спрямуванням із системи нормативно-правового, інституційного, організаційно-управлінського, фінансово-економічного та інформаційного механізмів; за змістом: економічного, соціального та екологічного, що реалізуються на різних рівнях управління.

Відповідно до цього, комплексний механізм державного регулювання сталого розвитку може складатися із таких механізмів:

- нормативно-правового механізму (включає закони та підзаконні нормативно-правові акти; нормативно-правове забезпечення. Окрім того механізм містить методичні рекомендації, нормативи, інструкції тощо);

- інституційного механізму (сукупність інститутів (формальних та неформальних), взаємозв'язків та взаємокоординації між ними задля досягнення мети та цілей сталого розвитку);
- організаційно-управлінського механізму (система суб'єктів та об'єктів державного регулювання; мети, цілей, функцій та завдань їх діяльності; внутрішньої структури їх діяльності);
- фінансово-економічного механізму (фінансово-економічна складова механізму регулювання; фінансове забезпечення процесу регулювання; сукупність усіх економічних методів, інструментів та важелів що застосовують для державного регулювання сталого розвитку та у їх структурі фінансових методів);
- інформаційного механізму (інформаційне та соціально-психологічне забезпечення державного регулювання сталого розвитку).

Для реалізації механізму державного регулювання сталого розвитку необхідна наявність основної мети регулювання (у глобальному, національному вимірі та в загальному розумінні), стратегічних цілей а далі напрацювання принципів функціонування механізму, функцій (основних – цільової; стимулюючої; нормативної (регламентаційної); коригуючої; соціальної); безпосереднього управління неринковим сектором економіки та специфічних (виключні функції держави в економічній, екологічній та соціальній сферах), суб'єктів, об'єктів, завдань, методів, форм впливу державного регулювання сталого розвитку.

Визначені завдання, принципи, форми та методи впливу знаходять практичну реалізацію в державній політиці в галузі сталого розвитку, яка, в свою чергу, розподілена на антициклічну, амортизаційну, структурну, інвестиційну, науково-технічну, інноваційну, бюджетно-податкову, кредитно-грошову, цінову, соціальну, конкурентну, регіональну та екологічну політику.

I. Нормативно-правовий механізм державного регулювання сталого розвитку – механізм законодавчого забезпечення процесів регулювання сталого розвитку (закони, стратегії, програми). Державні регулювальні механізми мають реалізовуватися у податковій, бюджетній, фінансово-кредитній, інвестиційній, промисловій, соціальній, зовнішньоекономічній, екологічній державній політиці. Фінансові регулювальні механізми включають збалансування міжбюджетних (вертикальних і горизонтальних) та внутрішньо-бюджетних (доходи / витрати) відносин; фінансову підтримку стратегічних програм сталого розвитку; фіскальні регулюючі механізми оподаткування; фінансово-кредитну підтримку підприємницької діяльності, в т. ч. аграрного сектору.

Загалом, це поєднання правовим способів, засобів та прийомів впливу, за допомогою яких нормативність права переводиться в упорядкованість суспільних відносин, задовольняються інтереси суб'єктів права, встановлюється та забезпечується правопорядок («належне» у праві стає «сущим»)» [1, с. 498].

II. Інституційний механізм державного регулювання полягає в розвитку інституційних основ державної політики, що має проявлятися в підвищенні ефективності діяльності органів державної влади в окремих сферах суспільного життя, покращенні результативності державного контролю та створенні прозорих механізмів державного регулювання окремої сфери суспільного життя. Створення нових управлінських структур покращить ефективність управління певними процесами, структурує та систематизує діяльність держави в особі окремих органів державної влади [6, с. 88] [7]. Важливого значення у системі впливів займає державно-управлінський інститут, який є синтезом інституту держави та інституту права та полягає в формації системи регламентованих та затверджених на законодавчому рівні документально

закріплених норм та правил здійснення функцій державного регулювання відповідними органами державної влади. Державно-управлінські інститути виконують роль суб'єктів, що регулюють весь процес реалізації державного регулювання (в т.ч. в галузі сталого розвитку). До складу ринкового інституту як одного із суб'єктів системи управління сталого розвитку національної економіки відносимо ті елементи ринкового середовища, які діють на засадах екологічної збалансованості та сприяють сталому розвитку. А саме, це фірми, підприємства, бізнес-структури, які втілюють у життя норми еколого-економічної поведінки і у процесі своєї діяльності дотримуються вимог концепції сталого розвитку. Це також – елементи ринкової екологічної інфраструктури, такі як: екологічні банки, екологічні фонди, страхові фонди, аудиторські контори тощо. Важлива роль належить інституції власності, що визначає основи державного та суспільного устрою і тому відіграє вирішальну роль у системі переходу економіки на засади СР та забезпеченні збалансованого природокористування.

До соціальних інститутів належить також інститут громадянського суспільства (ГС). Інститут ГС забезпечує представництво інтересів різних суспільних груп, виступає посередником та реалізує зворотний зв'язок між владою та суспільством. До інституту ГС належать різні форми об'єднань громадян, зокрема громадські, благодійні організації, творчі спілки, непідприємницькі товариства тощо. Вони можуть вступати у різні форми взаємодії із владою, зокрема виділяють наступні форми взаємодії [18, с. 135-136]: участь інститутів громадянського суспільства в розробленні та обговоренні проектів нормативно-правових актів з питань, що стосуються суспільно-економічного розвитку держави (зокрема, з питань СР); здійснення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади (у формі

громадського моніторингу підготовки та виконання рішень, експертизи їх ефективності) тощо.

III. Організаційно-управлінський механізм – організація процесів сталого розвитку (організаційне, інституційне, стратегічне забезпечення). Він виступає центральним елементом механізму регулювання сталого розвитку, оскільки за допомогою його важелів впливу виконуються головні управлінські рішення, які розкривають рівень сталого розвитку країни в цілому та окремих її регіонів. Організаційно-управлінський механізм формує такі основні масштабні процеси впливу [2]: 1) безпосереднє управління державним сектором господарства; 2) координацію різних видів діяльності та процесів соціально-економічного розвитку; 3) ринкове стимулювання і регулювання господарського функціонування [8, с. 154]. Основою організаційно-управлінського механізму є органи влади загальнодержавного рівня, регіонального рівня та місцевого рівня.

IV. Фінансово-економічний механізм державного регулювання сталого розвитку, це механізм, що пов'язаний із фінансовим забезпеченням процесу регулювання та застосуванні економічних і фінансових методів впливу задля забезпечення сталого розвитку. Він виражається через фінансово-економічні управлінські методи, інструменти і стимули, через які держава здійснює регулювання економічних процесів та забезпечує виконання соціально-економічних функцій. Формування фінансово-економічних механізмів відбувається на основі головних функцій та принципів економічної політики і направлені на досягнення конкретної мети та вирішення суперечностей розвитку. Економічний механізм визначає застосування методів прямого і непрямого впливу. Коли держава використовує методи прямого впливу, суб'єкти економічної діяльності приймають рішення, які опираються не на самостійний економічний вибір, а на державні розпорядження. Методи непрямого впливу передбачають створення державою потрібних передумов

зادля того щоб самостійний вибір суб'єктів господарювання тяжів до таких рішень, які пов'язані із цілями економічної політики. Розробка економічних механізмів потребує ґрунтового аналізу соціально-економічного становища в країні і знання економічних законів тощо. Правильно розроблені та науково аргументовані економічні механізми виступають гарантією ефективності державної політики. Однак, економічним механізмам в сфері розвитку молоді приділяється недостатньо уваги.

V. Інформаційний механізм державного регулювання – інформаційне забезпечення процесу сталого розвитку. Під час реалізації інформаційних механізмів забезпечується всебічна відкритість процесу управління сталим розвитком. Роль інформаційного механізму в забезпеченні сталого розвитку країни полягає у формуванні та застосуванні спеціалізованих комп'ютерних програм для ефективного внутрішнього управління, у подальшому розвитку інформаційних технологій і систем для надання інформації щодо багатоваріантних аспектів функціонування економіки, у всебічній інформатизації населення, в автоматизації систем господарського управління, глобалізації комп'ютерних мереж через Інтернет та використанні міжнародного досвіду інформаційного регулювання державних систем. Важливим фактором посилення інформаційно-аналітичного забезпечення сталого розвитку є проведення соціального моніторингу та складання паспорту, який розглядається як система безперервного стеження за ситуацією.

Державне регулювання сталого розвитку є дуальним процесом, тобто використовуються як внутрішні механізми регулювання тристоронньої єдності соціо-еколого-економічних систем (соціальні регулятори, традиції народу, екологічні складові тощо), так і механізми державного регулювання, які віддзеркалюють діяльність державних органів управління з використання методів та інструментів, спрямованих на забезпечення розвитку територіальної

суспільної системи за заданою траєкторією чи в напрямі стратегічної мети. Управління сталим розвитком соціо-еколого-економічних систем у цілому повинне мати як наслідок позитивні інституціональні зміни в економіці, сприяти охороні навколишнього середовища, широкому використанню результатів суспільної праці шляхом формування ефективної системи спільних дій держави, суспільства і бізнесу.

Для ефективності взаємодії учасників процесу регулювання сталого розвитку на основі соціо-еколого-економічних систем потрібно розв'язати специфічні національні проблеми, які притаманні стратегії державного регулювання розвитку, а саме: підвищити рівень життя населення шляхом розвитку соціально-економічного потенціалу (людського, майнового, соціального); поліпшити інвестиційний клімат і поліпшити торгівельно-економічне співробітництво з іншими країнами (регіонами) шляхом розвитку та налагодження партнерських відносин; підняти якість та ефективність державного управління, зокрема у сфері фінансово-бюджетного регулювання; сприяти подальшому вдосконаленню міжбюджетних відносин; знизити рівень екологічного навантаження на соціо-економічні системи в країні.

Для ефективного функціонування комплексного механізму державного регулювання сталим розвитком необхідним є існування в структурі механізму структуроутворюючих елементів, об'єднання елементів системи через створення горизонтальних і вертикальних взаємозв'язків, декомпозиція системи і системних елементів, усунення обмежень і збільшення пропускну здатності інформаційних каналів, розвиток кількості зв'язків в соціо-еколого-економічній системі, що і спостерігаємо на рис. 2.

Так, зокрема, головній меті підпорядковані основні складові комплексного державного управління сталим розвитком на основі соціо-еколого-економічних систем, а саме нормативно-правові, організаційно-

управлінські, інституційні, фінансово-економічні, інформаційні, які в своїй системній сукупності сприяють удосконаленню комплексу соціо-еколого-економічних процесів на різних рівнях, забезпечення стійкості зв'язків еколого-економічної системи. Критеріальними параметрами доцільності і ефективності управлінських рішень є проміжні або кінцеві збільшення ефективності функціонування соціо-еколого-економічної системи.

В інституціональній матриці сталого розвитку в роботі виділені такі інститути державного регулювання, як інститут держави, інститут права, інститут ринку та громадський інститут. З метою планування та контролю дієвості комплексного механізму передбачені індикатори стійкого розвитку соціо-еколого-економічної системи, серед яких економічні – виробничо-економічні, структурні, інвестиційні, фінансові, науково-технічного потенціалу, зовнішньоекономічні; соціальні – життєвого рівня населення, соціальної інфраструктури, стану трудових ресурсів, здоров'я населення, демографічної ситуації; екологічні. Метою встановлення таких індикаторів стійкого розвитку соціо-еколого-економічних систем є забезпечення ефективності взаємодії учасників процесу регулювання сталого розвитку на основі соціо-еколого-економічних систем.

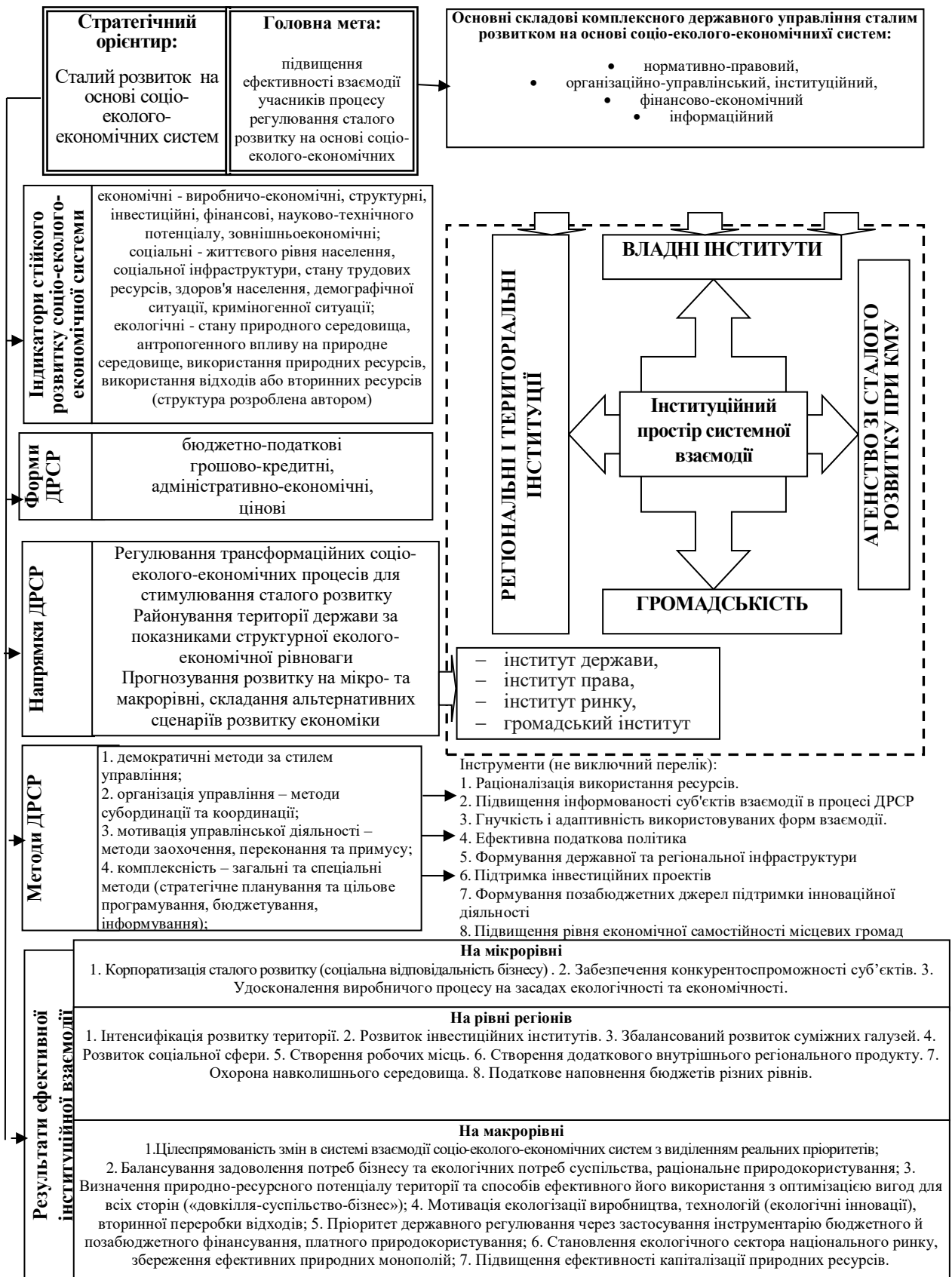

Рис. 2. Комплексний механізм державного регулювання сталого розвитку на основі соціо-еколого-економічних систем

В основі розвитку соціо-еколого-економічної системи знаходиться ідея комплексності, гармонійності – правильного територіального поєднання екологічних, економічних, соціальних параметрів. Якщо одна підсистема в системі функціонує, не узгоджуючись з іншими, її стійкість порушується. Індикативна централізована політика при цьому повинна концентруватися головним чином на завданнях: 1) підтримка ресурсної і екологічної рівноваги; 2) фінансування соціальної інфраструктури до рівня гарантованого мінімуму; 3) здійснення інвестицій в галузі технологічного зростання.

Отже, комплексне регулювання сталого розвитку здійснюється на всіх рівнях – макрорівні, на рівні регіону та на макрорівні. Результати ефективної інституційної взаємодії також проявляються на цих рівнях, при чому на мікрорівні соціо-еколого-економічних систем наслідки державного регулювання проявляються швидше, ніж на рівні регіону. Фактично, чим складніше система, тим складніше проявляється вплив державного регулювання на її розвиток в довгостроковому періоді. Відповідно, результативність регулюючого впливу держави на сталий розвиток на рівні регіону проявляється у інтенсифікації розвитку території, що є достатньо тривалим процесом; розвиток інвестиційних інститутів та збалансований розвиток суміжних галузей матимуть позитивними наслідками розвиток соціальної сфери та створення робочих місць і додаткового внутрішнього регіонального продукту в довгостроковій перспективі. Також довгостроковим та довготривалим результатом державного впливу на соціо-еколого-економічні системи є охорона навколишнього середовища та податкове наповнення бюджетів різних рівнів.

Література

1. Адміністративне право України. Загальна частина. Академічний курс [Текст] : підручник / [за заг. ред. О. М. Бандурки.]. — Х. : Золота миля, 2011. — 584 с.
2. Анохин С. Н. Методика моделирования экономической устойчивости промышленных предприятий в современных условиях [Текст] / С. Н. Анохин. — Саратов : Саратовский гос. техн. ун-т, 2000. — 40 с.
3. Астапова Г. В. Организационно-экономический механизм корпоративного управления в современных условиях реформирования экономики Украины [Текст] / Г. В. Астапова, Е. А. Астапова, Д. П. Лойко. — Донецк : [б. и.], 2001. — 279 с.
4. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления [Текст] : учебник / Г. В. Атаманчук. — М. : Омега-Л., 2010. — 525 с.
5. Бакуменко В. Д. Вибір цілей як основа формування та різновид державно-управлінських рішень / В. Д. Бакуменко // Актуальні проблеми державного управління [Текст] : зб. наук. пр. — 2000. — Вип. 1 (1). — С. 55—61.
6. Бобылев С. Н. Индикаторы устойчивого развития России [Текст] / С. Н. Бобылев, П. А. Макеенко. — М. : ЦПР, 2001. — 220 с.
7. Бурик З. М. Механізм державного регулювання в сфері сталого розвитку / З. М. Бурик // «Державне управління : удосконалення та розвиток» [Електронний ресурс] : електронне наукове фахове видання. — 2018. — Вип. 2. — Режим доступу: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/2_2018/31.pdf. — (Серія : Державне управління).
8. Бурик З. М. Механізм державного регулювання процесу сталого розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід / З. М. Бурик // Ефективність державного управління [Текст] : зб. наук. пр. — Вип. 1/2 (46/47) : у 2 ч. Ч. 1 / за заг. ред.

- чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. — Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2016. — С. 153—161.
9. Гришан Ю. Державне регулювання діяльності підприємств у післяприватизаційний період / Ю. Гришан // Економіка України [Текст]. — 2000. — № 11. — С. 14—22.
10. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація [Текст] : монографія / В. Б. Авер'янов, І. А. Грицяк, С. Д. Дубенко [та ін.] ; відп. ред. та кер. авт. кол. Н. Р. Нижник ; Укр. Акад. держ. упр. при Президентові України. — К. : Вид-во УАДУ, 1997. — 487 с.
11. Державний механізм забезпечення інформатизації системи охорони здоров'я [Текст] : монографія / Р. Р. Ларіна, А. В. Владзимирський, О. В. Балуєва ; за заг. ред. В. В. Дорофієнко. — Донецьк : Цифр. типограф., 2008. — 252 с.
12. Енциклопедія державного управління [Текст] : у 8 т. / наук. редкол. : Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.]. — К. : НАДУ, 2011. — 732 с.
13. Князєв В. М. Філософсько-методологічні засади державно-управлінських рішень / В. М. Князєв, В. Д. Бакуменко // Вісник УАДУ [Текст]. — 2000. — № 2. — С. 341—358.
14. Конституція України [Електронний ресурс] : Закон України № 254к/96-ВР від 28.06.1996 р. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
15. Кравченко О. М. Теоретичні підходи до визначення поняття “механізм державного управління” / О. М. Кравченко // Державне управління: удосконалення та розвиток [Електронний ресурс] : електр. наук. фах. вид. — 2009. — № 3. — Режим доступу : <http://www.dy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=56>.

16. Малиновський В. Я. Державне управління [Текст] : навч. посіб. / В. Я. Малиновський. — 2-ге вид., доповн. та переробл. — К. : Атіка, 2003. — 576 с.
17. Нижник Н. Р. Державне управління в Україні: функція координування / Н. Р. Нижник, С. П. Мосов // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України [Електронний ресурс]. — 2014. — № 6. — С. 111—116. — Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2014_6_24.
18. Новейший словарь иностранных слов и выражений [Текст]. — М. : Современ. литератор, 2003. — 976 с.
19. Одинцова Н. А. Государственное управление экономикой: обоснование системы менеджмента / Н. А. Одинцова // Эффективна економіка [Электронный ресурс]. — 2010. — № 9. — Режим доступа : <http://www.economy.nauka.mcom.ua>.
20. План заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку "Україна-2020" у 2015 р. [Електронний ресурс] : затверджений Указом Президента України № 5/2015 від 12.01.2015 р. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
21. Політична економія [Текст] : підручник / [В. Г. Федоренко, О. М. Діденко, М. М. Руженський, О. Ф. Іткін] ; за наук. ред. В. Г. Федоренка. — К. : Алерта, 2008. — 487 с.
22. Приходченко Л. Л. Публічне управління: теорія і практика [Текст] : [монографія] / авт. кол. : Ю. В. Ковбасюк, В. П. Трощинський, М. М. Білинська [та ін.] ; за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка. — К. : НАДУ, 2011. — 204 с.
23. Про затвердження Державної цільової програми підтримки соціально-економічного розвитку малих міст на 2011 – 2015 роки [Електронний

ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України № 1090 від 29.11.2010 р. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1090-2010-%D0%BF>.

24. Рудніцька Р. М. Ефективність та результативність органів державного управління / Р. М. Рудніцька // Соціально-економічна ефективність державного управління: теорія, методологія та практика [Текст] : матер. щоріч. наук.-практ. конф. (23 січня 2003 р.) : у 2 ч. Ч. 1 / за заг. ред. А. О. Чемериса. — Львів : ЛРІДУ УАДУ, 2003. — С. 92—94.
25. Рудніцька Р. М. Механізми державного управління: сутність і зміст [Текст] / за наук. ред. М. Д. Лесечка, А. О. Чемериса. — Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2005. — 28 с.
26. Суспільна трансформація і державне управління в Україні: політико-правові детермінанти [Текст] / В. В. Цветков, І. О. Кресіна, А. А. Коваленко. — К. : Ін Юре, 2003. — 495 с.